

Här kommer sommarens nyhetsbrev från Viltskadecenter. Vi hoppas att ni får en härlig sommar ute på grönbetet!

FOTO: INGA ÅNGSTEG

Stora rovdjur Björnpredation på ren

Under våren har det genomförts ett intensivt fältarbete i Udtja och Gällivare skogssamebyar. Sex björnar med GPS-sändare i Udtja och tre i Gällivare har rört sig på och omkring de områden där renarna kalvar. Tekniken med proximitetsändare som kommunicerar med björnsändarna har fungerat bra även i år.

Hittills har vi hittat 165 renkalvar som dödas av sändarbjörnarna. Precis som förra året minskade björnarnas predation på renkalv i början av juni. Även om en och annan renkalv fortfarande dödas av sändarbjörnarna så domineras deras byten nu av älgar och älgalvar.

FOTO: JENS KARLSSON

Lars-Thomas Persson och hans söner dokumenterar en renkalv som dödas av en sändarförsedd björn i Gällivare skogssameby.

Möte och utbildningar

Möten och utbildningar

Den 5 maj var VSC tillsammans med Naturvårdsverket, Jordbruksverket och ett antal andra representanter inbjudna till Elsäkerhetsverket för att diskutera förenklingar kring regelverket för elstängselaggregat. Sedan de nya reglerna trädde i kraft förra hösten har VSC arbetat hårt för att de ska ändras. Målet är att den typ av aggregat som normalt används vid långa stängselsträckor med rovdjursavvisande stängsel ska kunna användas igen. VSC och flera experter på området menar att de enda elstängselaggregat som numera är godkända att säljas (i vilka energin endast får uppgå till 5 joule) i praktiken omöjliggör användning av elstängsel som skadeförebyggande åtgärd mot stora rovdjur, eftersom det leder till ett omfattande merarbete med gräsröjning och uppdelning på flera mindre fällor. I remissvaret till Elsäkerhetsverket skriver VSC att det är viktigt att regelverket för den som ansöker om undantag inte blir så komplicerat att mindre företag inte klarar att uppfylla kraven.

Den 10 maj medverkade VSC tillsammans med ett flertal myndigheter på ett seminarium i Orsa Grönklitt om illegal jakt på stora rovdjur. Syfte var att utbilda polis, åklagare, länsstyrelser med flera myndigheter samt diskutera åtgärder för hur de ska kunna bli bättre på att förhindra, upptäcka och lagföra illegal jakt på stora rovdjur. Seminariet pågick under tre dagar och var det tredje som arrangerats i ämnet sedan 2005. WWF var huvudarrangör.

Den 18-19 maj anordnade Naturvårdsverket en fjärde Viltförvaltningskonferens. Viltförvaltningshandläggare och chefer på länsstyrelserna och Naturvårdsverket samlades i syfte att stärka nätverken mellan olika grupper som arbetar med förvaltning av vilda djur samt utbyta erfarenheter och fokusera på aktuella frågor inom viltförvaltningen. VSC deltog inom ramen för Rovdjursforum.

Den 25 maj hade Länsstyrelsen i Dalarna bjudit in VSC att tillsammans med ordförandena i Jägarförbundet Dalarna, LRF Dalarna och Riksföreningen Sveriges Fäbodbrukare besöka Prästbodarnas fäbod för att diskutera rovdjursstörningar och skadeförebyggande åtgärder.

Den 14 juni arrangerade socialdemokraterna i Norberg i Västmanland ett seminarium om varg och vargförvaltning. VSC var inbjuden att delta. Ett 40-tal personer deltog och mötet präglades av givande diskussioner och en trevlig konstruktiv anda.

VSC har vid två tillfällen under våren blivit ombett att lämna yttrande till Naturvårdsverket över en ansökan om skydds jakt på varg inom Rialareviret. Vid det första tillfället rekommenderade vi Naturvårdsverket att inte bevilja skydds jakt, men i det andra föreslog vi att Naturvårdsverket beviljar tillstånd att avliva en varg. Viltskadecenter anser att det inte är någon nackdel om åtminstone en del av det jaktuttag som görs på varg i Sverige riktas mot vargar som orsakat problem och där problemen kan komma att fortsätta. Vidare skrev vi att ett skydds jaksbeslut kan föregås av skrämselförsök med projektiler/knallskott samt lämnade förslag på hur sådana kan utföras. Naturvårdsverket avlog ansökan.

Utbildning av besiktningsmän för gröda

Den 8-9 juni genomfördes en kurs i besiktning av skador på gröda. 26 besiktningsmän deltog, varav några var helt nya. Dag 1 innehöll föreläsningar och diskussioner. Dag 2 genomfördes i fält i Kvismareområdet i Örebro län, där vi gjorde studiebesök och genomförde praktiska övningar på olika platser med skadad gröda.

FOTO: JOHAN MÅNSSON

Fältövning på skadat korn vid Kvismaren.

Den 16 juni gav VSC en fortbildning som Hushållningssällskapet beställt för sina avbytare. Avbytare hjälper lantbrukare att sköta deras gårdar och djur när de är lediga. Arbetet handlar framför allt mjölkning, men avbyternas utbildning utför även många andra sysslor. 23 personer från Mellansverige deltog.

Gäss och tranor

FOTO: JOHAN MÅNSSON

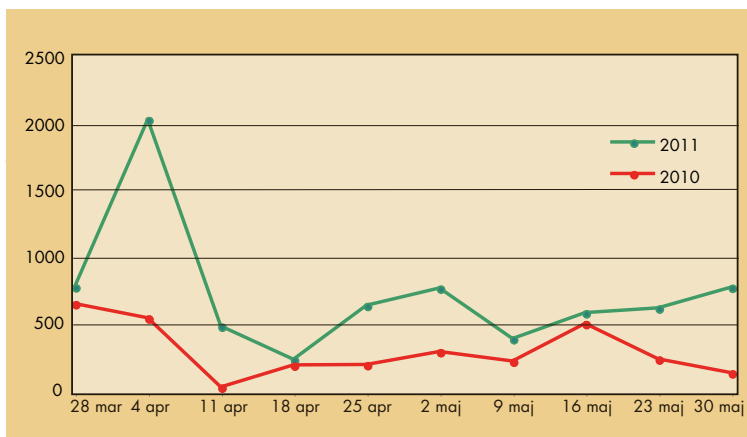
Nya och nygamla studier av Hornborgasjöns och Sörfjärdens grågäss

Räkning av gäss i Hornborgasjön har påbörjats för att undersöka skydds jaktens skrämseffekt på grågäss som födosöker på åkrar och betesmarker. Tanken är att räkna gäss i områden där skydds jakt utförs både innan och efter jakt för att studera om gässen minskar i antal efter jakt. En sådan räkning

som utfördes i maj/juni visade på 62 – 72 % minskning av antalet gäss efter jakt, baserat på räkningar tre morgnar före respektive efter jakt. Betydligt fler upprepningar av kommer att krävas för att vi ska kunna dra några säkrare slutsatser och vi hoppas kunna fortsätta i flera områden i Sverige. Vid Hornborgasjön återupptas

räkningar av gäss på jordbruksmark runt sjön under juni. Syftet med räkningarna är att följa upp de åtgärder (anlagda gäsåkrar, skydds jakt med mera) som utförs i området för att minska problemen med skador på jordbruksmark. Liknande räkningar utförs även för andra året i Sörfjärdenområdet i Sörmland.

Antalet tranor under vårarna 2010 och 2011 i Kvismaren, Örebro län

Årets vårräkning i Kvismaren

Viltskadecenter har i samarbete med Kvismare fågelstation och länsstyrelsen i Örebro län räknat antalet tranor som flyger in till övernattningsplatserna Rysjön och Hammarmaden i Kvismaren varje måndag under våren. Generellt verkar antalet tranor i området under våren 2011 vara något högre än under våren 2010, med en tydlig topp av förbipasserande tranor i början av mars då antalet steg över 2000-strecket.

Viltskadecenter
Grimsö
Forkningsstation
730 91 Riddarhyttan

www.viltskadecenter.se

0581-920 70

GPS-tranorna

En av de tre tranungarna som märktes förra året har dött. Kvarlevorna och sändaren hittades 38 km SO om Berlin. De två andra tranorna är fortfarande kvar i Tyskland (9 juni): Alf ca 14 km SO om Rostock (övre bilden) och Frida ca 39 km SV om Hamburg (undre bilden).

Alf 9 juni

Frida 9 juni

Fältsäsong trana vid Grimsö har inletts

Nu i dagarna har vi inletts inventeringen av antal ungar i tranreviren i området kring Grimsö. Syftet med inventeringen är att uppskatta årets reproduktion och att få information om var det finns ungar för kommande märkningar. Vi planerar att fortsätta märka tranor denna säsong för att kunna följa upp tranornas rörelser och födosök i jordbruksområden i framförallt Kvismaren, men även under flytten genom övriga Sverige och Europa.

FOTO: JOHAN MÅNSSON

Publikationer

Skador av vildsvin: omfattning och fördelning i ett mellansvenskt jordbrukslandskap
 FAKTABLAD FRÅN VILTSKADECENTER 2011:1

Den svenska vildsvinsbeståndet har ökat kraftigt under senare år. På flera håll innebär detta stora skador på odlade grödor och skogslandskap. Detta faktablad beskriver omfattningen och fördelningen av skador i ett mellansvenskt jordbrukslandskap. Det finns i dagligt tal mycket på skadornas omfattning och fördelning i olika delar av Sverige. Vildsvin skadar på grönor och växter som är känsliga för skador. Detta faktablad beskriver omfattningen och fördelningen av skador i ett mellansvenskt jordbrukslandskap. Det finns i dagligt tal mycket på skadornas omfattning och fördelning i olika delar av Sverige. Vildsvin skadar på grönor och växter som är känsliga för skador. Detta faktablad beskriver omfattningen och fördelningen av skador i ett mellansvenskt jordbrukslandskap.

Tranräkningen i Sverige 2010 och de senaste årens trender
 FAKTABLAD FRÅN VILTSKADECENTER 2011:2

Sjätte året med nationella fågläpningar. 2010 års resultat visar att tranor fortfarande är den största arten som skadar på grödor i Sverige. Detta faktablad beskriver tranornas utveckling under de senaste åren. Det finns i dagligt tal mycket på tranornas omfattning och fördelning i olika delar av Sverige. Detta faktablad beskriver tranornas utveckling under de senaste åren. Det finns i dagligt tal mycket på tranornas omfattning och fördelning i olika delar av Sverige.

Ny bok!

Som en uppföljning till den handledning vi skrev för besiktning av tamdjur 2008 har vi nu tagit fram en liknande bok om besiktning, värdering och förebyggande av fågelskador på gröda. Boken rymmer även ett kapitel med artkännedom om de fågelarter som oftast orsakar skador. I orienterande syfte nämns även skador från däggdjur. Boken vänder sig främst till länsstyrelsens besiktningsmän och viltskadehandläggare, men lantbrukare och andra intresserade kan också ha nytta av den. Innehållet baseras på många års dokumentation och erfarenheter av skador på gröda i Sverige. *Boken kan beställas för 150 kr + porto eller laddas ned på vår webbplats.*

Spårboken

Vi jobbar för fullt med att färdigställa boken om spår och spårning av stora rovdjur. Vår målsättning är att boken ska vara tryckt och klar för distribution i september.

Kommande utbildning

11-12 augusti: Besiktning av statens vilt

Kursen vänder sig till samtliga länsstyrelsens besiktningsmän som besiktigar björnar, lodjur och vargar som skjuts under licensjakt. Kursen är obligatorisk för nya besiktningsmän. I år samkör vi grundkurs och fortbildning parallellt eftersom vi har tillgång till betydligt flera djurkroppar av samtliga arter. En nyhet är även att kursen ges på SVA i Uppsala. Där finns särskilda obduktionslokaler med utrymme för ett stort antal personer.

Faktablad

Vi har tagit fram två nya faktablad. I det ena redogör vi för slutsatserna från en studie om kostnader och rumslig fördelning av vildsvins-skador på Mörkö i Sörmland. I det andra sammanfattas resultaten från 2010 års nationella septemberräkning av tranor och diskuterar de senaste årens trender i länen och vid viktiga höstrastlokaler.

Inventeringsrapporter

Tre nya inventeringsrapporter ligger ute på vår webbplats.

- Preliminär statusrapport: Varg i Sverige vintern 2010/2011
- Preliminär statusrapport: Resultat från inventering av lodjur i Sverige vintern 2010/2011
- Resultat från inventeringar av kungsörn i Sverige 2010

Viltskadecenter
 Grimsö
 Forskningsstation
 730 91 Riddarhyttan

